

<div>یادداشت</div>
<div><div> </div><div></div></div>

حسام آنبوس: احتمالا همه ما سریال «شهریار» ساخته کمال تبریزی را دیده‌ایم و باز هم احتمالا و شاید هم حتما تنها تصویری که از شهریار داریم محدود به تصویری است که در این فیلم به بیننده نشان داده شده است. اما شاید بتوان گفت نه‌تنها این تصویر تمام چیزی نیست که ما از شهریار می‌دانیم، بلکه شاید اگر بخواهیم محکم حرف بزنیم باید گفت اصلاً آنچه مخاطبان سریال دیده‌اند، شباهتی به شهریار ندارد، البته این حرف را شاید اگر قرار بود چند سال پیش بگویم این‌طور نمی‌گفتم چون شناخت محدودتری داشتم ولی خب به مرور هرچه شناخت بیشتری به شهریار پیدا کردم، دیدم شهریاری که در تلویزیون دیدیم با آنکه در واقع وجود داشته تفاوت بسیاری دارد. امروز ۳۰ سال از روز درگذشت «شاعری که از شعرش شاعر تر است»، می‌گذرد و سالروز درگذشت این شاعر در تقویم به عنوان روز ملی شعر و ادب پارسی نام نهاده شده است. همواره طی این سال‌ها این نامگذاری در تقویم مورد اعتراض بوده اما به نظر می‌رسد این اعتراض‌ها ریشه در نشناختن دارد، زیرا وقتی خاطرات شاعران برجسته معاصر را می‌بینیم متوجه می‌شویم که آنها نیز به جایگاه فیع شعر و شاعری شهریار اشاره کرده‌اند، شاعری که اغلب از او تصویر شعرخوانی‌اش به زبان آذری را دیده‌ایم و فکر می‌کنیم او شاعر آذری‌زبان است، در صورتی که غزل‌های شهریار از برجسته‌ترین غزل‌های فارسی دوران خودش است. هوشنگ ابتهاج که رفقای دیرینه با شهریار داشته در خاطراتش در کتاب «پیر پرنیان‌اندیش» منتشر شده است، در صفحات بسیاری از شهریار به بزرگی یاد می‌کند؛ یادکردی همراه با احساسات لطیف شاعرانه و اعتراف به جایگاه شعر و شاعری شهریاری که نشان از بزرگی محمدحسین بهجت‌تبریزی دارد.

	
<div>ادامه در صفحه ۱۲</div>	

نگاه	
شهریار از تبریز تا کرلا	
<div>زها شعبان شمیرانی: بیست‌وهفتم شهرپورماه ملقرن با سالمرگ محمدحسین بهجت‌تبریزی ملخص به «شهریار» است. این تاریخ در تقویم ملی با نام روز شعر و ادب پارسی نامگذاری شده است اما شاید کمتر کسی بداند چطور این روز به تقویم مناسبات فرهنگی ایران اضافه شد.</div>	
دکتر علی‌صغر شعردوست، پژوهشگر زبان‌شناس تبریزی است، او که بیش از یک دهه، سفیر ایران در تاجیکستان بوده و هست، همچنین از موسسان روزنامه جام‌جم و نخستین مدیر مسؤول آن بوده و در کنار مسؤولیت‌های فرهنگی-سیاسی دیگر از جمله نمایندگی مجلس و... از سال ۱۳۶۷ تا ۸۲ نیز یکی از معاونان رؤسای جمهور به شمار می‌رفته و در همین سال‌ها- سال ۱۳۷۹- به پیشنهاد او بیست‌وهفتم شهریور به پاس تکریم شهریار ملک سخن، روز شعر نامیده می‌شود و پس از آن در تقویم رسمی کشور به ثبت می‌رسد. شعردوست در مقدمه کتاب شهریار و شعر ترکی آورده است: «... با این حال به‌رغم وجود نام‌های بزرگانی در تقویم بزرگداشت شاعران متقدم همچون فردوسی، حافظ، سعدی و... در مناسبت‌های سال تل‌توجهی به بزرگداشت شعر معاصر ایران نشده بود. این نقص را از مسؤولیت‌های مختلف فرهنگی که در ۳ دهه گذشته داشتم احساس کرده بودم و همراه در این اندیشه بودم که برای پرداخت به شعر معاصر کشورمان و شاعران توانایی که در دوران ما زندگی می‌کنند باید مناسبتی وجود داشته باشد... به همین منظور در نامه‌ای به ریاست محترم‌جمهور نوشتم:	
«مستحضرید بی‌شک می‌توان استاد سیدمحمدحسین شهریار را بزرگ‌ترین وارث شاعران بزرگ ایران زمین در دهه‌های اخیر نامید. جامعیت و ممتاز بودن استاد شهریار در حوزه‌های مختلف شعر اعم از فارسی و ترکی آذربایجانی، فضایل اخلاقی و یک دهه حیات پرنشاط همراه با انقلاب اسلامی که استاد از آن به عنوان «جهاد قلمی» یاد کرده است و همچنین شهرت فراوان وی به عنوان محبوب‌ترین شاعر کشور در نظرخواهی‌های متعدد- پیش و پس از انقلاب اسلامی - و اشتہار ایشان در جهان بویژه کشورهای پیرامون، ضروری می‌نماید که نام استاد شهریار و به این طریق شعر معاصر به عنوان یک نوع ادبی که مردمان ایران‌زمین به آن در جهان اشتہار دارند همه ساله گرامی داشته شود.	
<div>ادامه در صفحه ۱۲</div>	

محمدرضا کردلو: واژه و کلمه در بیان برخی از پدیده‌ها حقیرند. تصویر نیز حتی! مثلاً چگونه می‌خواهیم عظمت پیاده‌روی اربعین را به نمایش بکشیم. با کدام دوربین و در چه قالبی و در چه عمق میدانی؟! بر فرض آدم اینکارهای پیدا شد و باکیفیت‌ترین دوربین موجود در عالم را هم پیدا کرد و قاب را طوری بست که جاده ۸۰ کیلومتری نجف- کر بلا را به تصویر بکشد، بازهم نمی‌تواند ادعا کرد که عظمت اربعین را به تصویر کشیده است، چرا که حتی آن تصویر برداشته شده باز پر از نقص است. یکی‌اش ناتوانی در بازنمایی روابط میان زائران و هم‌زیستی مومنان‌های است که در این راهپیمایی اتفاق می‌افتد. ممکن است فیلم‌ها و مستندهایی ساخته شوند اما باز آنچه که هست، آنچنان که هست، بازنمایی نمی‌شود. در واقع همه این تلاش‌ها در طول سالیان گذشته، شاید فقط قطره‌ای از اقیانوس اربعین را به تصویر کشیده، چاره، تنها و تنها «حضور» است! بودن در خیل زائران و راهپیمایان و همقدم با آنان؛ کنار قدم‌های جابرا و رهسپار شدن سوی کر بلا. بودن در جمع است که درک جمع را ممکن می‌کند. با چشم‌هایی که حوادث را به

چشم می‌بینند، پاهایی که مسیر را طی می‌کنند، دست‌هایی که باری برمی‌دارند، هوش و حواسی که در امتداد جاده است و حضور یعنی همین.

قطره در ریاست اگر با در یاست

ورنه او قطره و دریا در یاست
اتفاقات محیر‌العقول دیگری در عالم هستند که نه به عظمت اربعین که چون جلوه‌ای از اربعین خودنمایی می‌کنند و عظمت‌شان جز با حضور در کشدنی نیست. اتفاق روز هشتم محرم‌الحرام در زنجان که به «یوم‌العباس» مشهور شده از این جمله است. یوم‌العباس یک راهپیمایی کم‌نظیر در میان مناسک عزاداری در کشور و در جهان تشیع است که چشم مخاطبان فراوانی را از سراسر دنیا به خود خیره می‌کند. راهپیمایی عظیمی که با

گفت‌وگوی «وطن امروز» با استاد ولی‌الله کلامی‌زنجان، شاعر و مدیحه‌سرای اهل بیت

رجز یوم‌العباس همان آرمان‌های انقلاب است

استاد ولی‌الله کلامی‌زنجانی از جمله شاعران و مدیحه‌سرایان **اهل بیت(ع)** است که خیلی از جوانان عاشق اهل بیت با اشعار او راه حسینیه را شناخته‌اند. برگزاری همایش بزرگ «یوم‌العباس» در روز هشتم محرم بهانه‌ای شده که با او در ارتباط با شعر آیینی و این مراسم باشکوه به گفت‌وگو بنشینیم

■ **جناب آقای کلامی!** شما سال‌هاست که اشعار آیینی و حماسی می‌گویید. اساساً آیا مدافع لفظ «شعر آیینی» هستید؟ در واقع برخی این را مطرح می‌کنند که نباید شعر آیینی را تفکیک کنیم، چرا که در شعر فارسی حتی غزل هم می‌تواند آیینی باشد؛ به این معنا که سلامتی که در آیین ما هست در غزل عاشقانه هم تبلور پیدا کند. بعضی هم می‌گویند این لفظ شعر «آیینی» فقط برای یک دسته‌بندی است. نظر شما چیست؟

شعر آیینی همان شعر مذهبی است که مروج آیین اسلامی و حاوی مضامین معرفتی است، بله هر شعری در هر قالبی که محتوای معرفتی داشته باشد آیینی است و ویژه فشر خاصی نیست.

■ **اشعار، نوحه‌ها و مرثیی که توسط شما سروده می‌شود، عمدتاً متکی به نوا و نغمه است؛ نوا و نغمه‌هایی که عمدتاً خودتان آنها را ابداع می‌کنید. برخی نیز ی‌دادآور نواهای قدیمی و خاطره‌انگیز است. چقدر برای شما این آهنگین بودن مهم است؟ چون به نظر می‌رسد تأثیر مهمی بر جمعی شدن و خاطره‌انگیز شدن یک اثر دارد.**

همانطور که خلقت عالم نظم داشته است و دین ما هم تأکید بر رعایت نظم در امور دارد، شعر هم دارای نظم و آرایه‌های ادبی است. آهنگ شعر با روح و روان شستونده ارتباط دارد؛ اگر ما گاها از آهنگ‌های نوحه‌های قدیمی استفاده می‌کنیم چون تأثیرش را دیده‌ایم که هم خاطرها تکرار می‌شود و هم پیشکسوتان این قبیله فراموش نمی‌شوند.

■ **تا چه اندازه از نوا و نغمه‌های قدیمی بهره می‌برید و از آنها الهام یا الگو می‌گیرید؟**

ببینید! به عنوان مثال اوایل انقلاب سرودی برای شهید مطهری خوانده شد که هنوز هم تازگی دارد، هر آهنگی که شما را به معنویت و نورانیت نزدیک کند آن آهنگ چه قدیمی باشد چه جدید، زیباست و باید ترویج شود.

■ **استقبال از شعر ترکی و آذری را در مجموع چطور می‌بینید؟**

بحمدالله از قرن‌ها پیش آذری‌ها و ترک‌زبان‌ها با لهجه شیرین خود جایگاه ویژه‌ای در قلوب برای خودشان باز کرده‌اند، می‌توان گفت بعد از زبان غنی عربی، زبان ترکی دارای معانی و مفاهیم گسترده و منحصربه‌فردی است. اگر الان مشاهده بفرمایید هر ذاکر موفقی در نوحه‌ها و روضه‌ها حتی در اشعار فارسی یا عربی سعی دارد حداقل

پرونده «وطن امروز» برای بزرگ‌ترین میعادگاه عاشقان حسینی در کشور

یوم‌العباس غوغای مکتب

یک بند کم‌نظیر شهره شد: «ای شمع حرم خانه، قربانون اولوم عباس، جانار سنه پروانه، قربانون اولوم عباس» رخدادی که هر ساله در شب تاسوعا توسط مردم عزادار زنجان و به همت حسینیه اعظم این شهر برگزار می‌شود، اتفاقی کم‌نظیر است که الگوی بسیاری از شهرها و استان‌های دیگر نیز شده است؛ عزاداری منظم، هماهنگ و با نواهای مشترک که مردم را از اقصی نقاط ایران و حتی برخی کشورهای جهان برای حضور در این رخداد ترغیب می‌کند. حفظ و تقویت دستجات عزاداری با کیفیت و جمعیتی بیش از همیشه، اتفاقی است که باید آن را پاس داشت و حفظ کرد. تلاشی که در عزاداری «یوم‌العباس» زنجان می‌شود، از این رو پراهمیت است. امام راحل در یکی از مهم‌ترین

سخنرانی‌های خود در اهمیت حفظ دستجات عزاداری، در همان جایی که جمله «این محرم و صفر است که اسلام را زنده نگه داشته است» را بیان کردند، می‌فرمایند: «حافظ این دستجات مبارک اسلامی که در عاشورا، در محرم و صفر، در مواقع مقتضی به راه می‌افتند، اباشیم!» تأکید کنیم که بیشتر دنبالش باشند. محرم و صفر است که اسلام را نگه داشته است. فداکاری سیدالشهدا- سلام‌الله‌علیه- است که اسلام را برای ما زنده نگه داشته است؛ زنده نگه داشتن عاشورا با همان وضع سنتی خودش از طرف روحانیون، از طرف خطباء، با همان وضع سابق و از طرف توده‌های مردم با همان ترتیب سابق که دستجات معظم و منظم، دستجات عزاداری به عنوان عزاداری راه می‌افتاد.

گفت‌وگوی «وطن امروز» با شاعری که این روزها آوازش به خارج از مرزهای ایران رسیده است

همه از عشق ابوالفضل سخن می‌گویند...

از اشعار استاد کلامی یا شعرای اردبیلی از جمله استاد غفاری اردبیلی استفاده می‌کنند. از اشعار بنده هم در یکی، دو سال اخیر زیاد استفاده می‌شود. گاهی اوقات شعری که ما می‌نویسیم و منتشر می‌شود، به فاصله کمی در آنجا هم مورد استفاده قرار می‌گیرد. علت این موضوع هم این است که خدا رو شکر، در این زمینه در ایران وفور نعمت است. اینگونه نیست که در آنجا هیچ شعری برای اهل بیت(ع) سروده نشود ولی شرایط مثل داخل ایران نیست. من دوست‌هایی دارم که از باکو به ایران می‌آیند و مثلاً از اردبیل این کتاب‌های ملخی را تهیه می‌کنند این در حالی است که گویا هر نفر هم فقط یک کتاب می‌تواند یا در نهایت ۲ یعنی شرایط به این شکل نیست که هر کسی بتواند با خودش کتاب نوحه و مداحی به داخل آن کشور ببرد. مثلاً یکی از دوستان ما از باکو برای تهیه همین کتاب «نخستین قدم» تماس گرفته بود و می‌گفت مثلاً ما اگر ۵ جلد از این کتاب بخواهیم باید آن را بین ۵ نفر تقسیم کنیم یا اگر بخواهیم یک کتاب را در نهایت ۲ کتاب به آن کشور ببرد. در آنجا محدودیت در این زمینه زیاد است. مثلاً وقتی مهدی رسولی یک نوحه در اینجا می‌خواند و آن را در تلگرام یا اینستاگرام قرار می‌دهند، در آنجا سریع این شعرها را می‌گیرند و شما می‌بینید به فاصله کمی از این شعرها در آذربایجان یا ترکیه یا دیگر کشورهایی که آذری‌زبان دارند، خوانده می‌شود. آنها به اشعاری که ایرانی‌ها برای اهل‌بیت(ع) می‌گویند خیلی علاقه دارند.

■ **شما به این موضوع اشاره کردید که در اشعارتان به ولایت و شهدا هم می‌پردازید. به طور کلی چقدر به موضوعات روز در سرودن اشعار توجه می‌کنید؟**

فکر می‌کنم یکی از موضوعاتی که باعث شد به لطف خدا و اهل‌بیت(ع) نام بنده در خارج از ایران هم شنیده شود این بود که سعی کردم درباره اتفاقات روز هم شعر بگویم. یعنی مثلاً وقتی حضرت آقا درباره موضوعی نکته‌ای می‌گفتند، من سعی می‌کردم سریع برای آن شعر بگویم. درباره آتش به اختیار یا برجام، من شعر گفتم. چون معتقدم مردم شننه شعر روز هستند. به همین خاطر سعی کردم در ارتباط با موضوعات روز که مورد توجه مردم هست شعر بگویم.

■ **فکر می‌کنم مناسب‌ترین سؤال برای حسن ختام این گفت‌وگو صحبت در ارتباط با مراسم یوم‌العباس حسینیه اعظم زنجان است که شما هم همه‌ساله در آن حضور پیدا می‌کنید. کمی در ارتباط با سابقه و قدمت این مراسم و حال‌وهوای ویژه آن برای‌مان بگویید. یکی از بهترین و اصلی‌ترین ویژگی‌های این مراسم اتحاد مردم در آن است. یعنی مثلاً اگر در شهر زنجان ۴ مداح بزرگ و سرشناس حضور داشته باشند، در یوم‌العباس همه در یک جا و در زیر علم امام حسین(ع) جمع می‌شوند. فقط هم محدود به شهر زنجان نیست. مثلاً من سال پیش پیرزنی را دیدم که از روستا برای حضور در این مراسم آمده بود و در زنبلش یک مرغ آورده بود که همه داری‌اش بود و می‌خواست این مرغ را در اینجا قربانی کند و تبرک بگیرد. این اتحاد، این اعتقاد، این شور و شعور اتفاق می‌افتد. من شعری را هم در این زمینه سرودام که در پایان این گفت‌وگو برای شما می‌خوانم:**

**یوم‌العباس حسینیه اعظم غوغاست
جلوه‌نور ابوالفضل در اینجا پیداست
رسد آوای حسینیه به گوش ملکوت
مرکز شور و شعور دل ایران اینجاست
روز عباس و امان‌نامه شمر ملعون
روز پاره شدن رشته تزویر و ریاست
همه از عشق ابوالفضل سخن می‌گویند
بانی دست حسین بن علی و زهراست
محتشم بر غلم مصرع نابی افزود
این چه شوری است که در عالم امکان برپاست**

بهلول حبیبی زنجانی، یکی دیگر از شعرای آیینی کشورمان است که اشعارش در چند سال گذشته با استقبال بالایی آذری‌زبانان داخل و خارج کشور روبه‌رو شده است. او به‌تازگی کتاب «نخستین قدم» را منتشر کرده که استقبال خوبی از آن انجام شده است. به همین بهانه به گفت‌وگو با او نشستیم.

■ **اخیراً کتاب «نخستین قدم» را منتشر کرده‌اید که با استقبال فراوانی مواجه شده و با توجه به اینکه کتاب‌های اشعار برای مداحی، کتاب‌هایی با مخاطبان خاص هستند و معمولاً مداحان تهیه‌کننده می‌کنند با فروش خوبی همراه بوده است. کمی در ارتباط با این موضوع و استقبال از اثر تان توضیح دهید.**

این روزها فضای مجازی و تلگرام به نوعی رقیب کتاب شده است. خیلی از دوستان به من می‌گفتند لازم نیست اشعارت را چاپ کنی، چون در کانال‌های فضای مجازی تو همه آنها هست، ولی من با چند نفر از اساتید از جمله استاد عینی‌فر، استاد کلامی، استاد رسولی و دیگر بزرگان مشورت کردم و این کار را آغاز کردم. هم‌زمان با آغاز کارهای این کتاب، ما بیش از ۱۵۰ نوحه و سرود را در سراسر کشور و خارج از کشور در اختیار مداحان سرشناسی از اردبیل، زنجان، باکو و ترکیه قرار دادیم که آنها را بخوانند تا این مجموعه را در قالب یک دی‌وی‌دی آموزشی، همراه با کتاب در اختیار مخاطبان قرار بدهیم. الان تقریباً ۳ هفته از انتشار کتاب می‌گذرد و در کشورهای دیگر از جمله آلمان، گرجستان و ترکیه هم در اختیار برخی علاقه‌مندان اهل‌بیت(ع) قرار گرفته و در کمتر از ۳ هفته به چاپ رسیده است. همه

این اتفاقات را از برکت و لطف حضرت سیدالشهدا(ع) و دعای خیر پدر و مادرم می‌دانم.

■ **یکی از مسائلی که در شعر و نوحه فارسی مطرح است و برخی سرایندهگان اشعار تلاش می‌کنند آن را رعایت کنند توجه به حفظ مفاهیم و اشعار و مرثیی قدیمی در عین سرودن شعرهای نو است. شما چقدر به این موضوع توجه می‌کنید؟**

نوحه آذری سوز خاصی دارد. الان بسیاری از مداحان بزرگ فارس مثل حاج محمود کریمی و حاج مجید بنی‌فاطمه نیز نوحه آذری می‌خوانند، چون زبان شعر آذری سوز خاصی دارد، مانند مداحی‌های قدیمی همچون «زینب‌زینب» که مرحوم سلیم مودن‌زاده می‌خوانند یا مداحی آذری «ای منی آواره قویان ابوالفضل» که هر بار حسین رضازاده و زنه را بلند می‌کرد، تلویزیون پخش می‌کرد. من در شعرهای خیلی سعی کردم از آهنگ‌هایی که برای شعرهای قدیمی بود، بیشتر استفاده کنم. از آهنگ‌های جدیدی که حالت حماسی داشتند استفاده کنم. همچنین در زمینه مفاهیم هم سعی کردیم سراغ اشعاری برویم که به اهداف متعالی می‌پردازند. مثلاً در بخشی از اشعاری که می‌گویم به موضوع ولایت یا شهدا اشاره می‌کنیم، چراکه اگر این شهدا نبودند، ما امروز نمی‌توانستیم به این راحتی برای امام حسین(ع) عزاداری کنیم.

■ **استقبال از شعر آذری در میان فارسی‌زبانان چگونه است؟ در کشورهای دیگر به چه شکلی است؟**

در بیشتر عزاداری‌هایی که در کشور آذربایجان برگزار می‌شود،